

Boeken

Selectie aan de poort

Als vanaf volgend jaar ook Amerikaanse auteurs in aanmerking komen voor de Man Booker Prize, zal de spoeling voor Britse en gemenebest-auteurs dun worden. Nu al is het zo dat er per uitgever slechts twee boeken mogen worden ingezonden, wat jaarlijks tot heel wat spanningen leidt, vooral bij grotere uitgeverijen. Als gevolg van deze selectie aan de poort heeft de jury van de Man Booker Prize dit jaar 'maar' 151 boeken hoeven lezen, minder dan de helft van wat hun Nederlandse collega's van de Libris of AKO Literatuurprijs krijgen te verstouwen.

VOORBESCHOUWING WINNAAR VAN DE MAN BOOKER PRIZE

Vanavond wordt de winnaar bekendgemaakt van de 45ste Britse Man Booker Prize. De zes genomineerden zijn afkomstig uit alle windstreken. Wie geeft het literaire seizoen in Groot-Brittannië kleur?

Door Hans Bouman

Bookersbal

De Britse Man Booker Prize is waarschijnlijk de meest emancipatorische literaire onderscheiding ter wereld. Van de 44 keer dat de prijs tot dusver werd uitgereikt, ging hij in 22 gevallen niet naar een geboren en getogen inwoner van het Verenigd Koninkrijk, maar naar een auteur met wortels in een van de vele voormalige Britse windstreken. Bovendien was ongeveer een derde van de laureaten van het vrouwelijk geslacht.

De grote diversiteit van de Bookerbekroningen heeft alles te maken met de opzet van de prijs, waarvoor niet alleen Britten in aanmerking komen, maar ook auteurs uit Ierland en landen die deel uitmaken van het Britse Gemenebest, plus het daaruit in 2002 verwijderde Zimbabwe. Zolang hun boeken maar oorspronkelijk in het Engels zijn verschenen.

Feitelijk waren Amerikanen de enige Engelstalige auteurs die niet voor de prijs in aanmerking kwamen, maar vanaf volgend jaar staat de Booker ook voor hen open, heeft het bestuur onlangs besloten.

Door zijn brede opzet en slimme organisatie, waarbij de spanning wordt opgebouwd via de bekendmaking van een longlist en vervolgens een shortlist, heeft de met 50 duizend pond gedoteerde prijs in de loop der jaren een stevige invloed gekregen op de boekverkoop, die voor veel auteurs veel belangrijker is dan het prijzengeld. Al met al heeft het nog lang geduurd voordat AKO (vanaf 1987) en

Libris (vanaf 1994) de potentie van een dergelijke prijs begrepen en hem gingen imiteren.

Het feit dat vanaf volgend jaar ook Amerikaanse schrijvers voor de Man Booker Prize in aanmerking komen, is niet overal met gejuich ontvangen. Howard Jacobson, winnaar in 2010, noemde het 'een verkeerde beslissing' en criticus en televisiepresentator Melvyn Bragg vergeleek de openstelling voor Amerikanen met de overname van een Brits bedrijf door een conglomeraat. Bovendien: prestigieuze Amerikaanse prijzen als de Pulitzer Prize en de National Book Award staan toch ook niet open voor niet-Amerikaanse auteurs?

Doorgaans gaat de bekendmaking van de twaalf of dertien longlist-titels, in juli, en de zes finalisten van de shortlist, in september, gepaard met het nodige gekrakeel. Elk jaar worden er wel enkele absolute favorieten genegeerd. Dit jaar zijn beide lijsten echter vooral met instemming begroet, niet in de laatste plaats omdat gevestigde namen als Martin Amis, Ian McEwan, Julian Barnes, Salman Rushdie en Kazuo Ishiguro geen roman hadden die meedong.

De shortlist van dit jaar is een van de gevarieerdste uit de kleurrijke geschiedenis van de Booker: van auteurs uit vijf verschillende landen.

Het enige debuut in het gezelschap is *We Need New Names* van de in Zimbabwe geboren en thans in de Verenigde Staten woonachtige NoViolet Bulawayo. De in een krachtige, poëtische stijl geschreven roman, die het

bestaan van een 9-jarig meisje in een sloppenwijk beschrijft, werd in *de Volkskrant* door Wim Bossema gewaardeerd met vier sterren.

De Nieuw-Zeelandse Eleanor Catton leverde met het 823 pagina's tellende *The Luminaries* het omvangrijkste boek. Ondanks zijn omvang leest deze roman, gesitueerd in het 'wilde westen' (lees: zuiden) van Nieuw-Zeeland tijdens de 19de-eeuwse goldrush, verrassend soepel weg.

De met 50 duizend pond gedoteerde prijs heeft in de loop der jaren stevige invloed gekregen op de boekverkoop

Jim Crace, de enige geboren en getogen Brit onder de genomineerden, is met 67 jaar de senior van het gezelschap. Hij werd eerder, in 1997, genomineerd met *Quarantine*. Crace richt zich in zijn romans dikwijls op niet in geschrifte vastgelegde historische keerpunten. In *Harvest* beschrijft hij indringend hoe een laat-middeleeuwse, zelfvoorzienende landbouwgemeenschap ten onder gaat onder een nieuwe trend: schapenteelt ten behoeve van de wolindustrie.

The Lowland is de tweede roman van Pulitzer Prizewinnares Jhumpa Lahiri, geboren in Londen uit Bengalese im-

migranten en sinds haar 2de levensjaar woonachtig in de VS. Haar boek beslaat de periode vanaf de Indiase onafhankelijkheid, in 1947, tot nu en vertelt het verhaal van twee broers in Calcutta. Begin volgende maand meer over deze auteur in *de Volkskrant*.

'Het is een zenroman, als er zoiets bestaat', aldus de Bookerjury over Ruth Ozeki's *A Tale For the Time Being*. Feit: de Canadees-Amerikaanse auteur (met Japanse moeder) is zenboeddhistisch priester. Centraal gegeven in haar roman is de vondst, door een Canadese schrijfster, van het dagboek van een Japans meisje dat mogelijk is verdronken bij de tsunami van 2011.

The Testament of Mary van de reeds tweemaal eerder genomineerde Ierse auteur Colm Tóibín, maakt de shortlist compleet. De roman van novellenlengte vertelt het verhaal van Maria na de gewelddadige dood van haar zoon.

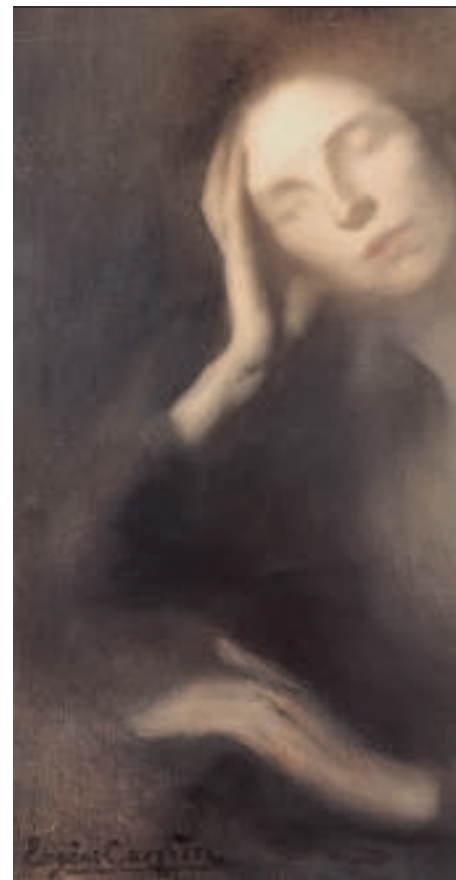
Zoals altijd wordt er in Groot-Brittannië enthousiast gegokt op de uitkomst van het juryberaad en reeds vanaf de bekendmaking van de longlist geldt Jim Crace als favoriet, met Colm Tóibín en Eleanor Catton als runners-up. Het zou de gerespecteerde, maar altijd wat buiten de spotlights opererende Crace van harte gegund zijn wanneer het als zijn laatste roman aangekondigde *Harvest* werd bekroond.

Na alom 'verwachte' winnaars als Julian Barnes (2011) en Hilary Mantel (2012) lijkt het tijd voor een Booker verrassing. Onze gok: de glimlach van Jhumpa Lahiri is vanavond het breedst.

Zwagerman

BESCHOUWING

● *Vrouw, leunend op een tafel, 1898*

In de marge van *Gauguin, Bonnard, Denis. Een Russische liefde voor Franse kunst* toont de Hermitage in Amsterdam diverse kabinetten werken van de 'mindere goden' onder de zogeheten 'Nabis' (de 'profeten' in de kunst - inderdaad, een nogal bombastische zelftypering). Van sommigen had ik nog nooit gehoord. Eugène Carrière was voor mij een nieuwe naam. De Hermitage toont van Carrière het mistige en vooral misnoedige schilderij *Vrouw, leunend op een tafel* (1898). Je denkt meteen aan geprangde dames uit de tweede helft van de 19de eeuw: Emma Bovary, Anna Karenina, en bij ons, Eline Vere. Eén zin uit *Eline Vere* (1889) van Louis Couperus zou zo als onderschrift kunnen dienen voor Carrière's vrouwenportret: 'Haar hoofd, een weinig kwijnend, geleund tegen het (...) rood fluweel, zat Eline alleen (...).' Het rood fluweel moet bij Carrière vervangen worden door: 'de rechterhand'.

De hand! Wat doet een vrouw met haar handen zodra zij, 'een weinig kwijnend', ten prooi is aan melancholie en spleen? Eén hand ondersteunt in zo'n geval de kin of het voorhoofd. Bij Carrière wordt het 'kwijnen' nog eens benadrukt doordat de vrouw omhuld is door een grauwsliuier. Edgar Degas had zo zijn ideeën over die sluijer in wel meer werken van Carrière: 'Er heeft iemand in zijn atelier een sigaret staan roken.'

Carrière's portret brengt Jozef Israëls' *Melancholie* (1880-1889) in herinnering. Maar bij Israëls kijkt de vrouw eerder chagrijnig dan kwijnend - maar toch: daar is weer die tere hand die het hoofd moet ondersteunen. De vrouw bij Israëls houdt twee vingers gestrekt, waardoor het chagrijn enigszins wordt getemperd, lijkt het. Zo zitten kwijnende dames erbij die, diep verzonken in gedachten, onmiskenbaar worstelen met zichzelf en met het ongetwijfeld miserabele

